

PION ISTVÁN (1984) Budapest

PION ISTVÁN

Csak néhány ház és 1127 ember

A VALÓSÁG

Csupán csak a rögzítés szándékával.

Egyszer kaptam egy elismerést, amelynek rólam szóló leírásában az szerepelt, hogy váci vagyok, és én ettől olyan szomorú lettem, hogy azóta mindig hazudok, amikor megkérdezik, hol születtem. A hivatalos, személyi okmányaimban is rögzített válasz persze nem más, mint Vác, de hát az nekem csak és kizárólag a fizikailag értelmezhető megszületés helyszínét jelenti, a kórházat, amelyet egyébként sem szeretek, mert három nagyszülőm halála kapcsolódik szorosan az intézményhez, még ha nem is orvosi műhibák vagy egyéb szolgáltatásbeli hiányosságok vetettek véget idősebb szeretteim életének. Ugyan a negyedik nagyszülőm, anyai nagyapám is járt nemegyszer ebben a számomra elrettentő, zord épületegyüttesben – agyvérzései megszámlálhatatlanok voltak, amelyek nem kímélték az öreg vadászt: újra kellett tanulnia írni, olvasni –, de az ő halála végül is olyan romantikus történet, hogy nem lehet összekapcsolni mással, csak Istennel. Bár összekapcsolódott az Istennel magától is. Anyai nagyapám anyai nagyanyámmal együtt ugyanis minden vasárnap délelőtt fél tízkor indult el a templomba misére, de azon a vasárnapon nagyapám már kilenckor kilépett a házból, nem várta meg nagyanyámat, egyedül indult el, hogy aztán a templom bejáratától alig néhány méterre, a templomkertben megkapja az utolsó kenetet, amit most kénytelen vagyok inkább ismét agyvérzésnek nevezni, s még állva meghaljon, holtan összeessen.

Mindez Letkésen történt. Ennek a falunak a nevét szentségtelenítem meg hazugsággal akkor, amikor megkérdezik, hol születtem. Pedig mindössze tizenhárom éves koromig laktam ott, de egy 2015-ös felméréskor, amely szerint összesen 1127-en élnek a faluban, engem is számba vettek, hiszen a lakcímkártyámon tizenkilenc év elteltével is a letkési családi házunk címe szerepel.

Félig vagyok csak tősgyökeres letkési, anyai ágon egészen biztosan öt generációra visszamenőleg, s ha veszünk egy átlagéletkort, ami legyen most 65 év, akkor azt öttel megszorozva ijesztő számot, 325 évet kapunk, ami ugyan nem azt jelenti, hogy az arisztokratikusan hangzó 1691 óta él ott anyám családja, persze ez sem elképzelhetetlen, hovatovább nem kizárható, de azért szép szám. Főleg, ha ráerősítünk az arisztokratikus hangzásra, aminek egyébként távolról sincs köze a családomhoz, hiszen ebből az irányból a felmenőim napszámosok és cselédek voltak.

A másik felem, az apai ág kényszerűen került Letkésre, és a sors fintora, hogy a falu éppen az Ipoly partján, a szlovák–magyar határon fekszik, hiszen Edvard Benešnek köszönhetően apám szülei menekülni voltak kénytelenek a Felvidékről, és apai nagyapám Letkésen kapott tanítói állást. Ide követte őt aztán apai nagyanyám egy kredencbe szögelve, amit marhavangonban szállítottak át Csehszlovákiából Magyarországra. Apámat cukorcsempészek hozták utánuk az Ipolyon keresztül, hároméves korában. Az ő szülőföldjük Felvidék, tehát valamelyest, mondhatnám, behatárolhatatlan tágassággal az enyém is az.

A legszűkebb értelemben azonban arról a családi házról kell szót ejtenem, ahová születésem után hazavitték. Ez anyai nagyszüleim háza Letkésen, a Kos-

suth utca 44. szám alatt. A házban velem együtt kilencen éltünk, három generáció. Az anyai nagyszülők, akárhogyan is számolom, ketten. Anyám húgának családja, két szülő és egy gyermek. Illetve mi, négyen: a szüleim, a nővérem és én. Erre jutott három szoba. Ez valóban a legszűkebb értelem. Azonban ez a legszűkebb értelem nem tartott néhány hónapnál tovább, ugyanis a szüleim megvásárolták a Kossuth utca 44. számmal tökéletesen szemközt álló házat a Kossuth utca 6. szám alatt, ahová rövid időn belül át is költöztünk. A páros számok azért állhatnak egymással szemközt, mert a megszokottól ellentétben ebben az utcában nem páros és páratlan oldal szerint osztották ki a házsíkokat. A főúttól számított utca elején elkezdték a számozást a bal oldalon, az utca végén – ami az Ipoly szabályozásáig magát az Ipoly-partot jelentette – aztán csak megfordultak, és szépen sorban számoltak tovább a másik oldalon.

Apai nagyszüleim – és egészen sokáig természetesen apám is – a letkési általános iskola szolgálati lakásában éltek, az iskolaépület oldalában, nagyanyám pedig még azután is, hogy nagyapám 1977-ben meghalt. Nagyanyám csak a kilencvenes évek legelején költözött el onnan, amikor kiutaltak neki egy másik szolgálati lakást, mert a faluba érkezett egy testnevelő tanárnő, aki nagyanyámmal ellentétben, tanár lévén, tanított is az iskolában.

Ezt a környezetet hagytam magam mögött, amikor tizenhárom éves koromban Esztergomba kerültem, először mint a Szent István hatosztályos gimnázium diákja, majd két évvel később már mint a ferences gimnázium tanulója. Ezzel éppen ellentétes irányt vettem, mint amelyet általában a letkési gyermekek vettek, akik legnagyobbbrészt Vácon folytatták középiskolai, azon belül is legtöbbször szakközépiskolai tanulmányaikat. Ott, ahol egyébként megszülettek. De hát ez már mind-mind, tehát Vác és Esztergom is, aztán most már Budapest, más lapra tartozik.

Amúgy pedig születtem Magyarországon. Harminckét éves vagyok.

A KÉPZELET

Eszkimó őseim vannak, efelől semmi kétség.

Apai ágon ugyanis a családi legendárium szerint minden egyes generáció egy-egy délebbre költözött, mint ahol a szülei laktak. Ez nem minden esetben járt országhatáron való átlépéssel, ahogy az az én esetemben sem történt, és hát az országhatárok sem a világ teremtése óta léteznek, de az is előfordult, hogy a lakhely, ahol a család átmenetileg letelepedett, időközben más ország része lett. Ennek a legkézenfekvőbb és hozzánk, legalábbis a mi generációnkhoz és ehhez az évezredhez időben és térben is legközelebb eső példája, vagyis inkább előidézője a trianoni békeszerződés. Ennek köszönhetem, hogy a családom délebbre került.

De már én magam is délebbre élek – bár ehhez semmi köze semmilyen kényszernek –, mint apám, aki már hároméves korában megtette a maga útját. Hiszen apám szempontjából Felvidék északabbra található, mint Letkés, az én szempontomból pedig Letkés északabbra található, mint Budapest, mint ahogy Grönland is északabbra található, mint Magyarország.

Mindenesetre én most leginkább a bálnavadászatról szeretnék mesélni, ha tudnék, de nem tudok. Meg arról, hogy hány árnyalatát ismerem a fehérnek, de arról sem tudok. És arról is, hogy szépszüleim szépszüleinek szépszülei túlságosan fiatal korukban indultak el délnek, és a szülői tapasztalatok elsajátítása és a nagyszülői jelenlét híján miként ölték meg első gyermeküket, fojtották bele a hóba, amiért annak születése pillanatában még nem volt egyetlen foga sem, mondván, így az életre teljességgel alkalmatlan, s hogyan jöttek rá a második gyermek születésénél, hogy ez, a fog nélküli születés természetes, de nem tudok.

Még ha nem is tudok mesélni, sokszor gondolkodom például azon is, hogy milyen lehetett a családom akkor éppen, amikor a Mikulás szolgálatában állt, és rénszarvascsordák terelgetésével töltötte mindennapjait. Vagy hogy aztán milyen lélekvesztőn keltek át a tengeren, s hogyan juthattak el Lengyelországba, ahonnan azért már konkrét családi emlékek is fennmaradtak.

Mintha a kollektív tudatalattim hagyott volna cserben, pedig. Pedig milyen szép is lenne beszámolnom valami olyasmiről, amiről Jurij Rithea, az egyik legkedvesebb gyerekkori olvasmányélményem írója beszámolhatott a csukcs néppel kapcsolatban az *Amikor a bálnák elmennek* című teremtéstörténetében. De nem tudok.

És most ez a nemtudás bosszant, mert a családfakutatás nem az erősségem, ráadásul mindig készséggel elhiszem, amit felmenőim mesélnek nekem, s furcsa emlékezetpolitikámnak köszönhetően magam is alakítom a történeteket, önmagam felé hajlítom, összeolvasztom egyiket a másikkal, egy múlt századit a tavalyival, a tavalyelőttit egy évezreddel ezelőttivel, és sokszor úgy hiszem, amit apám mesélt, az velem esett meg.

Így tényleg semmi kétségem afelől, hogy őseim minimum eszkimók voltak.

De mégis, leginkább a leszármazottaim helyében lennék. Irigylem őket, mert eddigi életem során egyetlenegyszer adatott meg, hogy valóban szembenézhessek a tengerrel: egy hétig nem csináltam mást, csak álltam térdig

a vízben, néztem a kéket és annak minden árnyalatát. Meleg volt, még nap-szúrást is kaptam, hacsak nem a tenger gyümölcsei miatt, de akkor is beálltam a vízbe, ha fáj a fejem és émelygett a gyomrom – nézni. Nem voltak gondolataim, hiszen a sós víz kimosott belőlem minden evilágit, csak jéghegyek jutottak eszembe olykor, de azok is kékek voltak, más szín nem is létezett előttem. A gyerekzsivaj is kék lett, a nudisták meztelen teste is, és én magam is. Legalábbis kéknek éreztem magam, ez a bizonyos és pontos, életemben először és utoljára válhattam kedvenc színemmé.

Most úgy tűnik, lesznek, akik így fogják leélni az életüket, kéken, de tudni fognak eszkimó őseikről is, a fehérről, a fehér minden árnyalatáról, még ha nem is tudják majd elmesélni, s ennél nagyobb áldást nemigen tudok most elképzelni. Ahogy annál sem nagyon, hogy láthatják majd, milyen lesz Afrika egy-kétszáz év múlva. Vagy hogy lesz-e egyáltalán Afrika, ha már úgy néz ki, hogy a nagy kontinenskámbolt követően már Euroafrikának fogják hívni. Elefántogolni fognak, rezervátumőrök lesznek, örök továbbállók, folyton délre és délre és délre vágyva, mindig délre. Délebbre, mint ahol születtek.

Én magam is mindig szerettem volna közelebb élni az egyenlítőhöz, és nagy valószínűség szerint ez, vagyis dél-fixációm játszott közre abban, hogy Letkés helyett Budapesten élek. Bár ebben a városban egyáltalán nincs melegebb, mint a szülőfalumban, de legalább a tudat, hogy megtettem egy hatvan kilométeres lépést dél felé, melegít. Vagyis hogy kékít, de tényleg.

S persze, mindez most még csak fikció, de nincsenek kétségeim, hogy lesznek leszármazottaim, akik dél-afrikai pingvintenyésztőként élik le az életüket.

De hogy aztán mi lesz, arról elképzelésem sincs. Csak majd kék legyen. Aztán megint fehér.

A KETTŐ KEVERÉKE

Nem csupán csak a rögzítés szándékával.

Ez a világ nem az én világom, ez az Európa nem az én Európám, ez az ország nem az én országom. De ez a világ az én világom, ez az Európa az én Európám, ez az ország az én országom.

Az ország, ahol születtem, ott jött-ment is, meg tősgyökeres is vagyok. Ez ilyen egyszerű, más indokom, más magyarázatom erre nincs, és nem is nagyon lehet: mennék is meg maradnék is. Ugyanis minden kétséget kizáróan szeretem ezt a helyet, amit szülőföldemnek, hazámnak nevezek, de minden kétséget kizáróan menekülnék is belőle, természetesen délnek. Születésem óta nem értek egyet a politikai berendezkedésével, még akkor sem, ha 1984 – erősen metaforikus évszám – óta a berendezkedés maga hatalmas változásokon ment keresztül. Ezek a politikai változások okozták életem legnagyobb örömeit és csalódásait.

Elmondom a két legnagyobb örömömet és csalódásomat.

Hatévesen euforikus állapotban bicikliztem szülőfalum utcáin, mert a biciklire egy olyan párt zászlaját esz-kábálhattam fel, s lobogtathattam a szélben, amely nem egy diktatórikus rendszer egyedüli politikai alakulata. És az a zászló akkor és ott valóban lobogott. Mára azonban egyetlen párt zászlaját sem tudom jó szívvel a biciklimre tűzni.

Harminckét évesen megélhettem, hogy a rendszerváltás után huszonhat évvel végre felszabadulhatott egy olyan napilap szerkesztősége, a Magyar Nemzeté, amely konzervatív, de közben nem zárja ki önmagából a liberalizmust sem. Szóval mondhatnám, hogy független. De ez a huszonhat év nagyon fájdalmas.

A konkrét örömeim, bánatokon és magán az országhatáron túl a kontinens, ahol élek, nem tudja, mit akar, de azt tűzön-vízen keresztül megcsinálja. Mint a jó kommunista brigád, ami ért el eredményeket, amelyeket ki kell

küszöbölni. És ez elviselhetetlen. Nem képes egységre, nem képes konszenzusra, aki másként gondolkodik, azt kiveti magából, és ezt nem szabad félreérteni: azt is, aki mindent megenged, és azt is, aki mindent az ellenőrzése alá akar vonni. Nincs köztes állapot, csak ilyenek és csak olyanok vannak, jók és rosszak, mindezt pedig nem az erkölcsi alapon vett jószág határozza meg, hanem az, hogy ki a mi, és ki az ők.

Még tágabban pedig a világ cseppet sem változott a teremtése óta, legalábbis ami a Földet mint bolygót és annak lakóit illeti. Persze, rosszul érzem magam, amikor fel kell sorolnom, hogy hány háború is folyik éppen szerte a világban, de egyúttal hálát is adok, amiért most már a második olyan generáció is felnőtt Magyarországon, amelyik nem vett részt ilyen borzalomban, nem tapasztalta meg a szörnyűségek legdurvább szörnyűségeit. De mégis, mivel a háború hiányát leszámítva mindez számomra csalódás, szívesen kezdenék új életet például a Marson, szívesen lennék a legelső marsi kolónia tagja. Amúgy sem látok más kiutat az emberiség fennmaradására, mint a folytonos szaporodást és a népességnövekedést, legalábbis a nagy számok törvénye erre enged következtetni, hiszen amiből több van, abból egy kataklizma esetén jó eséllyel legalább valami megmarad. Ehhez persze több helyre van szükség, mint amennyit a Föld adni képes. Nyilván az első marsi kolóniával az emberi természet nem változna, de valamelyest már az is megnyugtató, ha a lehető legtávolabb élnék a kék bolygótól, pedig hát magam is kék vagyok, szóval mit is keresnék egy vörös égitesten?

Ezért mondom, hogy semmi sem az enyém, mégis az.

Legtöbbször mindez lelkiismeret-furdalást okoz, mint a rossz diáknak, ha lóg az iskolából: tudja, hogy épülésére válik, ha bemegy az órákra, de retteg az ott elhangzottak következményeitől. Attól, hogy megérti az atombomba működését, vagy hogy azt látja, hiába szép és jó egy irodalmi szöveg, annak írója fölött olyan emberek acsarkodnak és vesznek össze, akiket a barátainak gondol. És mindez csalódást jelent, folytonos csalódást.

Ha felébredek reggel, és kinyitom a laptopot, hogy megnézzem, mi történt körülöttem, akkor elátkozom a reggelt, hogy eljött, és elátkozom a Napot, hogy felkelt. Estére azonban mindig megnyugtató valami: például a már említett marsi költözés lehetősége, amely ugyan számomra elérhetetlen, de a tudat, hogy lesznek, akik legalább megpróbálhatják, merőben más fényt vet minden egyes napra. Szóval mégis tele vagyok reménnyel, szentimentális vágygal, a jézusi tanítás legfontosabb elemével, a szeretetével, és mindig nevetek, amikor valaki felsorolja a legfontosabb baloldali értékeket, hiszen azok, bárhonnan is nézem, Jézus szavaihoz állnak a legközelebb, mégis, akik a baloldali értékekben hisznek, azok Jézus tanításainak követőire gyanakvással tekintenek. Tehát természetéből fakadóan ez a nevetés is kettős, mert benne van az is, hogy aki alapvetően nem az *oldal*, hanem Jézus tanításai felől közelít, minimum gyanús: maradi, mint ilyen nem haladó szellemű, nem képviselheti a kultúra ügyét, és még csak nem is toleráns. De mindez fordítva is igaz: aki Jézus tanításaiban hisz, az nagy valószínűséggel csak hisz bennük, cselekedetei másról tanúskodnak. És ez is felettébb gyanús. Torokszorító ez az egész, valóban kinevetendő.

Ezt kellene véghezvinnünk: az önfeledt, cenzúra nélküli nevetés felszabadítását. Ebben van minden reményem, és ott van az én szülőföldem, ahol ezt először megteszik. Ezért van, hogy mindig délre akarok menni, egyre délre, de azért ha lehet, mégse legyek olyan távol attól a helytől, ahol megszülettem. Attól a pici falutól, ahol egy templomon és egy országhatárt átívelő hídon kívül tulajdonképpen semmi sincs.

Csak néhány ház és 1127 ember.